

Zpráva z ornitologického průzkumu budovy Terezy Novákové 1947/62a, Brno - Řečkovice

Stručné shrnutí: Budova (Terezy Novákové 1947/62a, 621 00, Brno - Řečkovice) určená k opravám byla kontrolována dne 19.7. od 14:52 do 17:46. Na východní straně objektu bylo nalezeno jedno využívané a jedno staré hnízdo jiříčky obecné. Jelikož se jedná o ubývající druh, bylo by dobré zachovat jeho hnízdiště i do budoucna. Proto bych doporučoval použít při malování budovy barvu obsahující vápenitou složku. Rovněž by úpravy kolem hnízd měly probíhat až po vyhnízdění jiříček. Využít se dá také prkýnko nebo umělá hnízda z keramiky. Hnízdění zvláště chráněného rorýse obecného, ani dalších chráněných druhů však zjištěno nebylo, takže není třeba provádět žádná náhradní hnízdní opatření pro rorýse. Pokud by ale opravy začaly až příští rok v nebo po hnízdní době rorýse obecného (20.4.-10.8.), doporučuji provést v hnízdním období nový průzkum, neboť by ptáci mohli začít využívat vhodné otvory v podstřeší. Dále je z hlediska ptáků zajímavý parčík na západní straně budovy. Tento parčík doporučuji v nejvyšší možné míře zachovat, případné kácení provádět mimo dobu hnízdění ptáků (u většiny druhů cca od 1.4. do 1.8.) a ztracené porosty nahradit. Zároveň je na budově žádoucí provést ještě kontrolu na výskyt netopýru.

Výsledky: Budova (Terezy Novákové 1947/62a, 621 00, Brno - Řečkovice) byla kontrolována v rámci před-průzkumu již dne 23.2.2016 (příloha 1). Nalezena byla přitom stará hnízda jiříček obecných a větrací otvory v atice se zdály být vhodné pro hnízdění zvláště chráněného rorýse obecného (*Apus apus*), takže jsem navrhl ještě kontrolu v hnízdním období tohoto druhu. Tato kontrola proběhla dne 19.7.2016 od 14:52 do 17:46.

Na dvou místech na východní straně objektu (obr. 1) byla nalezena dvě hnízda jiříček obecných (*Delichon urbica*). Jedno bylo přitom během kontroly stále využíváno (obr. 2), z druhého potom zůstal pouze fragment. Vzhledem k tomu, že tento druh nyní ubývá, doporučuji počkat se stavebními úpravami exteriéru v oblasti aktivního hnízda až do konce hnízdní doby jiříčky (asi 20.4.-31.8.). Zároveň je žádoucí vytvořit podmínky, jež by těmto ptákům umožnili hnízdit i po úpravách budovy. Nabízí se přitom tři možnosti, jak pro udržení hnízdiště jiříček postupovat:

- 1) Použít vápenitou barvu. Ta přitom nemusí být využita na celé budově, stačí jí pouze přetřít (klidně i na již vytvořený nátěr) místa hnízdění jiříček. Pokud by vápenitá barva využita nebyla, pak by totiž jiříčky nemohly postavit svá hnízda (nepřilepily by je).
- 2) Na místa hnízdění připevnit dřevěná prkýnka, na něž si jiříčky mohou postavit hnízda.
- 3) Umístit do původních míst hnízdění umělá hnízda z keramiky (obr. 3). Ty dnes dodává Zelená domácnost¹ a jiříčky k nim pouze dostavují hnízdní otvor.

Hnízdění rorýsů obecných však zjištěno nebylo. Rorýsi kolem budovy lovili potravu, o otvory v atice se ale nezajímali. Z tohoto důvodu není nyní nutné řešit žádná speciální opatření týkající se rorýsů. Je tedy pouze na rozhodnutí investora, zda k opatřením naznačeným v před-průzkumu přistoupí.

Pokud by úpravy začaly až příští rok v nebo po hnízdní době rorýsů (20.4.-10.8.), tak doporučuji provést v hnízdní době novou kontrolu. Nemohu totiž vyloučit, že ptáci začnou vhodná místa využívat. Rovněž je v tom případě nutné se vyhnout zničení a rušení jiříčky obecné (viz. výše).

Zajímavý se z hlediska ptáků ale zdá být parčík na západní straně objektu (obr. 4) a porosty kolem budovy celkově. Během kontroly zde byla zjištěna pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*), zvonek zelený (*Carduelis chloris*), sýkora koňadra (*Parus major*), kos černý (*Turdus merula*), rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*), budníček menší (*Phylloscopus collybita*), sojka obecná (*Garrulus glandarius*), holub hřivnáč (*Columba palumbus*) a hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*). V blízkosti parčíku pak byla zaznamenána žluna zelená (*Picus viridis*) a bažant obecný (*Phasianus colchicus*). Proto doporučuji porosty kolem budovy v nejvyšší možné míře zachovat, případné kácení provádět mimo dobu hnízdění ptáků (u většiny druhů cca od 1.4. do 1.8.) a jím ztracené porosty nahradit.

Charakter budovy může ale splňovat nároky na životní prostředí několika druhů netopýrů, kteří jsou také předmětem zákonné ochrany a v případě jejich výskytu na budově je nutná příslušná výjimka z jejich ochranných podmínek. Proto by bylo dobré, pokud k tomu dosud nedošlo, provést i chiropterologický průzkum budovy. Doporučuji tedy kontaktovat zástupkyni České společnosti pro ochranu netopýrů (ČESON) Lenku Bartoničkovou (email: lenkaklebanova@seznam.cz, tel.: 774 548 855).

V Olomouci, 20.7.2016

Mgr. Jakub Vrána

¹<http://www.zelenadomacnost.com/detail/113-Ptaci-hnizdo-jiricky-keramika/>

Přílohy:

Obr. 1: Pohled na východní stranu budovy s označeným fragmentem hnízda jiříčky (červeným kroužek) a vyznačením stále využívaného hnízda (červená šipka).

Obr. 2: Pohled na stále využívané hnízdo jiříčky obecné (červený kruh) na východní stěně.

Obr. 3: Umělé (keramické) hnízdo jiříčky obecné.

Obr. 4: Pohled na západní stranu budovy a část přilehlého parčíku.

Příloha 1: Zpráva z ornitologického před-průzkumu budovy Terezy Novákové 1947/62a, Brno-Řečkovice

Obr. 1: Pohled na východní stranu budovy s označeným fragmentem hnízda jiříčky (červeným kroužek) a vyznačením stále využívaného hnízda (červená šipka).

Obr. 2: Pohled na stále využívané hnízdo jiříčky obecné (červený kruh) na východní stěně.

Obr. 3: Umělé (keramické) hnízdo jiříčky obecné.

Obr. 4: Pohled na západní stranu budovy a část přilehlého parčíku.

Příloha 1: Zpráva z ornitologického před-průzkumu budovy Terezy Novákové 1947/62a, Brno-Řečkovice

Zpráva z ornitologického před-průzkumu budovy Terezy Novákové 1947/62a, Brno - Řečkovice

Stručné shrnutí: Budova (Terezy Novákové 1947/62a, 621 00, Brno - Řečkovice) určená k opravám byla prohlédnuta dne 23.2.2016 od 10:52 do 11:53. Vzhledem k tomu, že bylo nutné průzkum provést v této době, která není pro průzkumy tohoto typu ideální (ptáci nehnízdí a řada druhů je na zimovišti mimo ČR), musel jsem při psaní této zprávy vycházet z již známých dat uvedených v dostupných databázích a z vlastní prohlídky objektu. Na budově byla nalezena dvě stará hnízda jiříček obecných (*Delichon urbica*). Jelikož se jedná o ubývající druh, bylo by dobré zachovat jeho hnízdiště i do budoucna. Proto bych doporučoval použít při malování budovy barvu obsahující vápenitou složku. Využít se dá také prkýnko nebo umělá hnízda z keramiky. Větrací otvory v atice a škvíra v jihovýchodním rohu budovy by také mohly sloužit k hnízdění zvláště chráněného rorýse obecného (*Apus apus*). Proto doporučuji provést prohlídku v době hnízdění tohoto druhu a předběžně počítat s otevřenými otvory v atice a speciální budkou pro rorýse. Zajímavé z hlediska ptactva mohou být také stromy a keře kolem objektu. I ty bych doporučoval v maximální možné míře zachovat, případně nahradit. Též je potřeba provést kontrolu v hnízdní době a prohlídku zaměřenou na výskyt netopýrů.

Výsledky: Na dvou místech na východní stěně (obr. 1-2) byla nalezena hnízda jiříček obecných (*Delichon urbica*). Vzhledem k tomu, že tento druh nyní ubývá, doporučuji počkat se stavebními úpravami exteriéru až do konce hnízdní doby jiříčky (asi 20.4.-31.8.). Zároveň je žádoucí vytvořit podmínky, jež by těmto ptákům umožnili hnízdit i po úpravách budovy. Nabízí se přitom tři možnosti, jak pro udržení hnízdiště jiříček postupovat:

- 1) Použít vápenitou barvu. Ta přitom nemusí být využita na celé budově, stačí jí pouze přetřít (klidně i na již vytvořený nátěr) místa hnízdění jiříček. Pokud by vápenitá barva využita nebyla, pak by totiž jiříčky nemohly postavit svá hnízda (nepřilepily by je).
- 2) Na místa hnízdění připevnit dřevěná prkýnka, na něž si jiříčky mohou postavit hnízda.
- 3) Umístit do původních míst hnízdění umělá hnízda z keramiky (obr. 3). Ty dnes dodává Zelená domácnost¹ a jiříčky k nim pouze dostavují hnízdní otvor.

Některé druhy včetně rorýse obecného (*Apus apus*) by pak mohly využívat k hnízdění větrací otvory v atice na všech stranách budovy (obr. 1, 4-6). Dále by pro tyto ptáky mohla být vhodná díra na hranici střechy a zdi (obr. 1). Proto doporučuji provést ještě průzkum v hnízdní době tohoto druhu (ideálně červen-záčátek července). Ten by měl odhalit zda zde rorýsi a další druhy skutečně hnízdí a (pokud ano) v jakých počtech. Před tímto průzkumem je dobré brát níže navrhovaná rorýsí řešení jen jako orientační pro určení případných nákladů a potřeb.

Na základě výše uvedeného nyní doporučuji ponechat větrací otvory v atice **i po zateplení otevřené a ptákům přístupné**. Toto řešení přitom není nijak náročné a nemělo by pro investora znamenat z hlediska rekonstrukce budovy zásadní praktické či ekonomické omezení.

Konkrétní návrh opatření závisí na vnitřním průměru ventilačního otvoru (ze země nelze odhadnout). Pokud mají kruhové otvory vnitřní průměr do 70 mm, je vhodné je zabezpečit novodurovou trubkou, která je na vnějším konci šikmo seříznutá tak, aby její delší horní část vytvářela stříšku (podrobnosti na obr. 7). Trubku je třeba ukotvit do panelu v délce max. 100 mm, v žádném případě nesmí přesahovat přes vnitřní okraj panelu do podstřešní dutiny. Spodní okraj vnějšího konce trubky musí lícovat s povrchem zateplené stěny objektu a nesmí z něj vyčnívat. Vnější okraj i dno trubky je dále třeba mechanicky zdrsnit (obr. 7). Pokud mají kruhové otvory vnitřní průměr větší než 70 mm, stačí použít běžnou sériově vyráběnou plastovou mřížku, ve které je podle typu vyříznuta dolní část sítky nebo lamel tak, aby vzniklý otvor byl minimálně 50 - 60 mm vysoký (obr. 7). Spodní okraj i dno mřížky je i v tomto případě nutné mechanicky zdrsnit.

V případě, že by režim střechy přecházel na nevětraný a nebylo by možné ponechat větrací otvory v atice otevřené, je možné postupovat podle těchto 2 variant:

1) Vytvořit dutinu v panelu v místě bývalého otvoru. Dutina by měla mít rozměry 300(šířka)x190(hloubka)x170(výška) mm. Vletový otvor se pak vyřeže v zateplení a nasadí na dutinu. Otvor by měl mít rozměry 70x40x15 mm a být maximálně 20 mm nade dnem dutiny. Také by měl být v pravém nebo levém rohu (rorýsi potřebují mít jednu stranu na hnízdění, takže není dobré umístit přístupový otvor do středu boxu). Náskres tohoto řešení ukazuje obr. 8.

2) Umístit na zadní stěnu atiky hnízdí box z extrudovaného polystyrenu (stejně rozměry jako v předchozím případě, drsná strana dovnitř budky). Tento box se přichytí ke stěně a jako vletový otvor se použije trubka protažená bývalou dutinou. Spodní část trubky je pak potřeba opět zdrsnit. Náskres tohoto řešení ukazuje obr. 9.

Díru u střechy je pak ale velmi těžké nechat po rekonstrukcích přístupné. Proto bych v jejich případě navrhoval použít jako náhradní opatření speciální rorýsi budky v počtu alespoň 4 oddělených komor. Konkrétně lze přitom doporučit budky vyráběné z desek extrudovaného polystyrenu (XPS) o síle 20–30 mm, nebo ze dřevocementu. Jejich výhodou oproti dříve používaným budkám dřevěným jsou lepší tepelně izolační vlastnosti a delší trvanlivost. Podle potřeby a prostorových možností se dají vyrobit jako jednokomorové až čtyřkomorové. Nyní se budky z extrudovaného polystyrenu v tuzemsku vyrábí i sériově. Objednat se dají u firmy Ecoplastics s.r.o.² z Liberce. Vhodné dřevocementové budky pak vyrábí firma Schwegler³. Budky příslušných rozměrů⁴ (obr. 10) lze zhotovit také samovýrobou z desek Cetriz. Osobně bych však spíše doporučoval budky koupené (menší šance, že při jejich výrobě dojde k chybě znemožňující ptákům hnízdít).

Pro výše uvedené nálezy nedoporučuji provádět úpravy exteriéru a oblasti střechy domu v hnízdí době obou druhů (rorýs: 20.4.-10.8., jirčička: cca 20.4-31.8.). Bližší a přesnější podmínky však bude možné stanovit až po kontrole provedené v hnízdí době obou druhů (ideálně červen-záčátek července).

Zajímavé by z hlediska avifauny mohly také být stromy a keře kolem budovy (na západní straně je dokonce vybudována přírodní zahrádka). Ty jsou vhodné pro hnízdění řady ptačích druhů (během kontroly byl zjištěn hyl obecný, dlask tlustozobý, pěnkava obecná, čížek lesní, sýkora koňadra a modřinka, kos černý, havran polní a zvonek zelený, což však z hlediska hnízdění není nyní zcela

relevantní). Proto bych doporučoval zahradu a porosty kolem budovy v nejvyšší možné míře zachovat a případně i nahradit. Pokud by bylo ze stavební důvodů skutečně nutné část porostů odstranit, pak je důležité to provést mimo hnízdní dobu (ta u většiny druhů začíná 1.4. a končí kolem 1.8.). Zároveň, doporučuji zvážit nahrazení takto ztracených porostů.

Charakter budovy může dále splňovat nároky na životní prostředí několika druhů netopýrů, kteří jsou také předmětem zákonné ochrany a v případě jejich výskytu na budově je nutná příslušná výjimka z jejich ochranných podmínek. Proto by bylo dobré, pokud k tomu dosud nedošlo, provést i chiropterologický průzkum budovy. Doporučuji tedy kontaktovat zástupkyni České společnosti pro ochranu netopýrů (ČESON) Lenku Bartoničkovou (email: lenkaklebanova@seznam.cz, tel.: 774 548 855).

V Olomouci, 12.3.2016

Mgr. Jakub Vrána

¹<http://www.zelenadomacnost.com/detail/113-Ptaci-hnizdo-jiricky-keramika/>

²<http://www.ecoplastics.cz/cz/budky-pro-roryse/rozmary-a-ceny>

³<http://www.zelenadomacnost.com/detail/486-Ptaci-budka-17A-trojita-rorysi/>

⁴<http://www.rorysi.cz/rorysi/index.php?id=budky>

Přílohy:

Obr. 1: Pohled na východní stranu budovy s označeným hnízdem jiříčky (zelený kroužek), dírou pod střechou (červený kroužek) a oblastí s větracími otvory v atice (červený čtverec).

Obr 2.: Pohled na druhé hnízdo jiříčky obecné na východní stěně.

Obr. 3: Umělé (keramické) hnízdo jiříčky obecné.

Obr. 4: Pohled na jižní stranu budovy s označenou oblastí s větracími otvory v atice.

Obr. 5: Pohled na západní stranu budovy s označenou oblastí s větracími otvory v atice.

Obr. 6: Pohled na severní stranu budovy s označenou oblastí s větracími otvory v atice.

Obr. 7: Návrh zabezpečení a zateplení kruhových ventilačních otvorů v podstřeší.

Obr. 8: Návrh tvorby nové dutiny v panelovém prvku v místě stávajících ventilačních otvorů.

Obr. 9: Hnízdní box spojený s vnějškem novodurovou trubicou umístěnou v místech původního hnízda.

Obr. 10: Doporučené rozměry budek pro rorýsy.

Obr. 1: Pohled na východní stranu budovy s označeným hnízdem jiříčky (zelený kroužek), dírou pod střechou (červený kroužek) a oblastí s větracími otvory v atice (červený čtverec).

Obr 2.: Pohled na druhé hnízdo jiříčky na východní stěně.

Obr. 3: Umělé (keramické) hnízdo jiříčky obecné.

Obr. 4: Pohled na jižní stranu budovy s označenou oblastí s větracími otvory v atice.

Obr.

5: Pohled na západní stranu budovy s označenou oblastí s větracími otvory v atice.

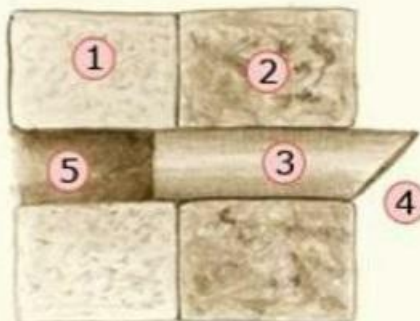
Obr. 6: Pohled na severní stranu budovy s označenou oblastí s větracími otvory v atice.

1. Kruhové otvory

zabezpečujeme podle jejich velikosti (vnitřního průměru) dvěma způsoby:

1. vnitřní průměr do 70 mm (možno však použít i pro větší průměry) - novodurovou trubkou.

na konci šikmo seříznutou tak, aby její delší horní část vytvářela stříšku. Trubku ukotvit do panelu v délce max. 100 mm, v žádném případě nesmí přesahovat přes vnitřní okraj panelu do podstřešní dutiny! Spodní okraj vnějšího okraje trubky musí lícovat s povrchem zateplené stěny objektu, nesmí z něj vyčnívat! Vnější okraj i dno trubky mechanicky zdrsnit.

Novodurová trubka – průchod izolací (bokorys)

- (1) panel
- (2) tepelně izolační vrstva
- (3) novodurová trubka
- (4) převislý konec brání zatékání
- (5) ventilační otvor

2. vnitřní průměr větší než 70 mm - sériově vyráběnou plastovou mřížkou.

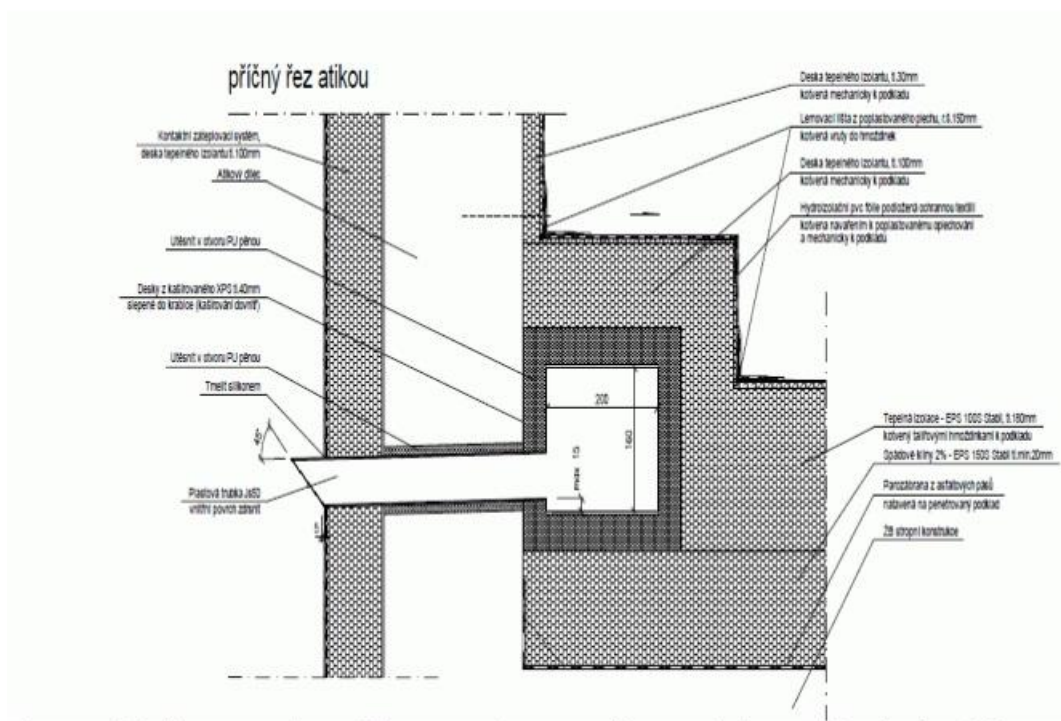
ve které je podle typu vyříznuta dolní část síťky nebo lamel tak, aby vzniklý otvor byl **minimálně 50 - 60 mm vysoký** (viz obrázek vpravo). Spodní okraj i dno mřížky je nutné mechanicky zdrsnit.

Obr. 7: Návrh zabezpečení a zateplení kruhových ventilačních otvorů v podstřeší.

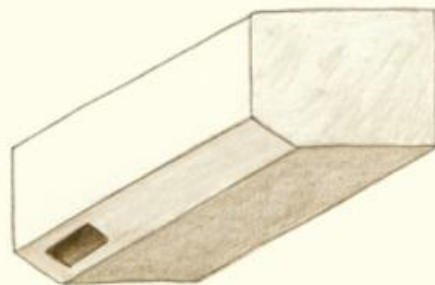

Obr. 8: Návrh tvorby nové dutiny v panelovém prvku v místě stávajících ventilačních otvorů.

Obr. 9: Hnízdí box spojený s vnějším novodurovou trubicou umístěnou v místech původního hnízda.

parametr (v mm)	jedno- komorová	dvou- komorová	tří- komorová	čtyř- komorová
síla desky	20–40	20–40	30–40	30–40
vletový otvor (výška x šířka)	35 x 70, spodní okraj vletového otvoru max 1 cm nade dnem budky			
šířka	300	620	940	1260
výška	170	170	170	170
hloubka	200	200	210	210
výška umístění	min. 5 metrů			
termín umístění	v případě realizace zateplení před pokládkou izolační vrstvy, v ostatních případech od 15.8. do 20.4.			
způsob umístění	podle typu bud' přímo na obvodový plášť (rovná atika), nebo do podhledu pod převislou atikou, vždy však před obložním izolační vrstvou			

Jednokomorová budka

Obr. 10: Doporučené rozměry budek pro rorýsy.